

Annales Universitatis Paedagogicae Cracoviensis

Studia Politologica 33 (2024)

ISSN 2081–3333

DOI 10.24917/20813333.33.5

Aleksander Sapiński*

Akademia Nauk Stosowanych w Bielsku-Białej

ORCID: 0000-0002-3326-2387

Anna Nastuła**

Wojskowa Akademia Techniczna

ORCID: 0000-0002-2061-5067

Ukraińska dyplomacja wobec wyzwań związanych z rosyjską agresją w Ukrainie

Wprowadzenie

Celem skonkretyzowania przedmiotu dywagacji niniejszego artykułu, konieczne jest przedstawienie definicji pojęcia, jakim jest dyplomacja. Według *Słownika języka polskiego* („Dyplomacja” 2023) to w pierwszej kolejności działalność przedstawicieli danego kraju, reprezentujących jego interesy za granicą. W drugiej – ma postać instytucji, urzędów i ich pracowników trudniący się działalnością dyplomatyczną, a także umiejętność zręcznego, taktownego zachowania się w każdej sytuacji. Odwołując się do podstaw funkcjonowania dyplomacji, warto przytoczyć słowa rzymskiego prawnika i filozofa – Cyncerona (Kumaniecki 1989), który stwierdził, że „istnieją dwa sposoby rozstrzygania sporów: jeden za pomocą argumentów, drugi przy użyciu siły. Ponieważ pierwszy z nich jest właściwy człowiekowi, a drugi dzikim zwierzętom, należy uciec się do drugiego sposobu tylko wówczas, gdy nie możemy użyć pierwszego” (Przyboś, Żelewski 1959). Podstawą prawną, która aktualnie zawiera normy dotyczące dyplomacji, jest Konwencja wiedeńska z 16 kwietnia 1961 roku o stosunkach dyplomatycznych, która stanowi system kodyfikacji oraz wszechstronne uporządkowanie istniejących przed jej powstaniem zwyczajowych

* olek.sapinski@interia.pl

** k.anna.nastula@gmail.com

norm prawa dyplomatycznego (Sutor 2019). Państwa współczesne włączone są w system globalny i konfrontowane są z wyzwaniami i zagrożeniami różnej natury, skali i dynamiki (Yankiv, Flissak, Kozłowski 2020). Rolą dyplomacji jest między innymi minimalizowanie negatywnych skutków zagrożeń, np. gospodarczych, oraz stwarzanie szans na włączenie się państwa i jego rezydentów w światowy obieg gospodarczy. Rosyjska agresja na Ukrainę jest wyzwaniem o znaczącej skali, nie spodziewanej dotychczas i cechującej się niezwykle szybką dynamiką rozwoju, co z kolei powoduje konieczność wzmożonych działań dyplomatycznych, mających na celu: możliwą minimalizację skutków niszczących, zmaksymalizowanie współpracy na arenie międzynarodowej, korzyści militarne, gospodarcze oraz wszechstronne wsparcie międzynarodowe. Jest to więc instrument służący optymalizacji militarnej, mającej długofalowo przynieść możliwie jak najkorzystniejsze rozwiązanie sytuacji panującej obecnie na Ukrainie. Dyplomacja jako narzędzie w rękach władz ma duży potencjał przy założeniu, że odpowiednio zostanie wykorzystana możliwość dyplomatycznych narzędzi przez władze państwa.

Rola dyplomacji w odniesieniu do prewencji agresji rosyjskiej na Ukrainie

Amerykanie i Europejczycy nie potraktowali poważnie gróźb prezydenta Rosji. Patrząc wstecz, można by twierdzić, że dyplomacja zawiodła, ponieważ nie była w stanie (lub nie chciała) bardziej i lepiej zaangażować Federację Rosyjską w określanie wspólnej postzimnowojennej architektury bezpieczeństwa w Europie (Feroci 2023). Tragiczne wydarzenia oraz napięta sytuacja geopolityczna, które aktualnie mają miejsce w Europie Wschodniej, mogą jednak nie być wynikiem niepowodzenia dotychczasowej dyplomacji, lecz nieuniknioną konsekwencją tezy stawianej przez Władimira Putina, jakoby demokratyczna i niezależna Ukraina utrzymująca powiązania z państwami zachodnimi była zagrożeniem dla Federacji Rosyjskiej. Dodatkowo możemy wyróżnić w przedstawionej problematyce możliwość istnienia stanu faktycznego, w którym rosyjski przywódca założył sobie za cel swoich działań przeciwdziałanie wpływom Zachodu w bliskim sąsiedztwie Federacji Rosyjskiej i przywracania w Europie ładu ustalonego na konferencji jałtańskiej (Wąsowski 2009).

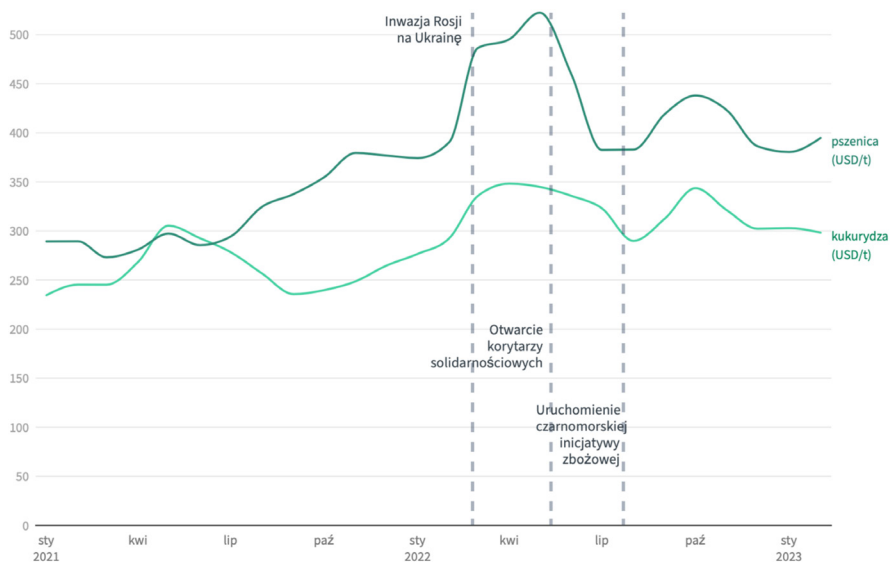
Dotychczasowe wyniki dyplomacji na linii ukraińsko-rosyjskiej

Analizując możliwości dyplomatyczne zaistniałe po rozpoczęciu agresji rosyjskiej w Ukrainie, można zaobserwować zarówno obszary, w których nie zostały dostatecznie wykorzystane, jaki i te, gdzie odniesiono sukcesy wynikające z poprawnie prowadzonych strategii dyplomatycznych. Większość z porażek przypisywanych dyplomacji jest jednak bezsprzecznie powiązana z zakładanym od samego początku nieuniknionym niepowodzeniem z uwagi na charakter działań Federacji Rosyjskiej oraz przesłanki, którymi ich działania są poparte. Poszukiwanie możliwości dialogu przy założeniu znaczenia terminu dyplomacja jako umiejętności zręcznego, taktownego

zachowania się w każdej sytuacji, spotykało się z porażką, co było wynikiem przyjmowania przez Federację Rosyjską praktyki „fait accompli” (Feroci 2023). Przedstawiona praktyka z definicji jest czymś, co już się wydarzyło lub zostało zrobione i nie można tego zmienić („Fait accompli” 2023), a więc dyplomacja nie ma tutaj możliwości wpływu na działania. Stanowisko Federacji Rosyjskiej, znajdujące odzwierciedlenie w niniejszej praktyce, miało miejsce niejednokrotnie, rozpoczynając wyliczanie od okupacji terytorium Ukrainy przez wojska rosyjskie, poprzez dokonanie aneksji terytoriów należących do Ukrainy (Donbas, Chersoń, Zaporże, Krym) oraz stałe postulowanie warunków zaprzestania swoich działań absolutnie niemożliwych do zrealizowania i niedopuszczalnych w odniesieniu do panujących na świecie norm. Za przykład takich warunków może posłużyć żądanie od Kijowa zrzeczenia się wszystkich terytoriów okupowanych przez wojska rosyjskie i zwierzchnictwa nad prawie 20% terytorium kraju (Feroci 2023).

Dyplomacji Ukrainy można przypisać, mimo niezaprzeczalnie trudnych warunków jej funkcjonowania w pełnej skali, także sukcesy. Są to działania dosyć drobne w skali całego konfliktu, jednak ważne jest podkreślenie ich zaistnienia w celu kontynuowania pozytywnej linii działań, które w przyszłości mogłyby doprowadzić do coraz większych efektów. Dodatkowo, każdy nawet najmniejszy sukces dyplomatyczny stanowi niezaprzeczalnie sygnał motywacyjny do działania dla rządu, ale także dla obywateli, co jest aspektem koniecznym w kontekście tragizmu agresji Federacji Rosyjskiej na Ukrainę. Można podkreślić pozytywne uzgodnienia między Rosjanami a Ukraińcami o częściowej wymianie jeńców, co stanowi (nawet przy niewygórowanej liczebności grup) sukces z uwagi na dobro istnienia ludzkiego życia (Feroci 2023).

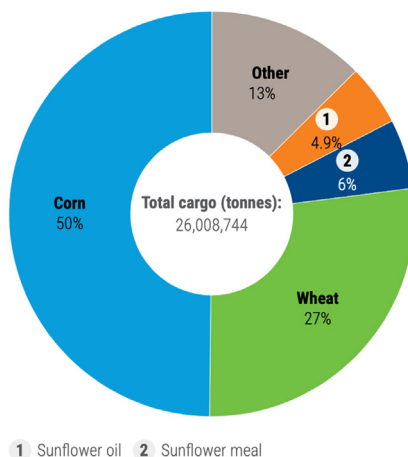
Kolejnym pozytywnym osiągnięciem ukraińskiej dyplomacji, które można wyróżnić, jest tymczasowe wstrzymanie działań zbrojnych i otworenie bezpiecznego korytarza humanitarnego na Morzu Czarnym, które umożliwiło statkom przewożącym produkty żywnościowe (w tym zboża) opuszczanie ukraińskich portów, a więc możliwość dostarczenia żywności do punktów docelowych. Ogromnym wyzwaniem stawianym przez zaistniały konflikt w Ukrainie jest wzrost cen żywności na światowych rynkach. Od czasu porozumienia z ukraińskich portów w Czarnomorsku, Odessie i Juźnem wypłynęło około 800 statków ze zbożem i pozostałymi produktami żywnościowymi. Podkreśla to rangę sukcesu dyplomatycznego, ponieważ prowadzi do zmniejszenia światowego kryzysu żywnościowego mimo zaległości w eksporcie, które wytworzyły się z powodu agresji rosyjskiej. Od lutego 2022 roku zachodziła znacząca destabilizacja eksportu ukraińskiego zboża – przez ponad 4 miesiące rosyjskie okręty wojenne wymuszały zablokowanie ukraińskich portów na Morzu Czarnym. Sukcesy tzw. czarnomorskiej inicjatywy zbożowej są wynikiem działań dyplomatycznych przede wszystkim ONZ i Turcji. Do wynegocjowania porozumienia doszło 22 lipca 2022 roku; według aktualnego stanu (do 27 marca 2023 roku) wyeksportowano ponad 26 mln ton zboża i innych produktów spożywczych („Vessel Movements”). Przedstawione działania stanowiły składową wydarzeń będących przyczyną umożliwienia spadku cen żywności na rynkach światowych oraz stanowią one zabezpieczenie dla światowego bezpieczeństwa żywnościowego.

Wykres 1. Ceny pszenicy i kukurydzy wyrażone w USD w poszczególnych miesiącach na przełomie lat 2021–2023 z uwzględnieniem inwazji Rosji na Ukrainę, otwarcia korytarzy solidarnościowych oraz uruchomienia czarnomorskiej inicjatywy zbożowej

Źródło: „Eksport ukraińskiego zboża” 2023.

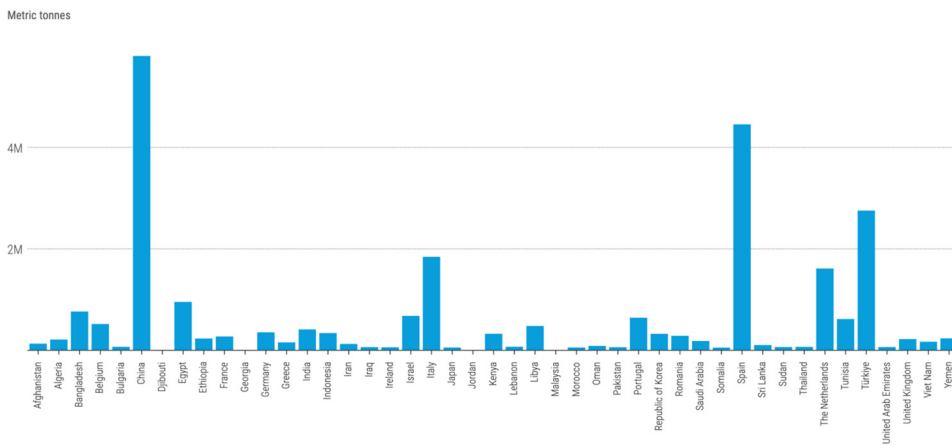
Na powyższym wykresie zauważalny jest znaczny wzrost cen zarówno pszenicy, jak i kukurydzy po rozpoczęciu inwazji Rosji na Ukrainę, a także znaczący spadek poziomu cen w odniesieniu do obu produktów spożywczych po otwarciu korytarzy solidarnościowych.

Wykres 2. Udział procentowy poszczególnych produktów spożywczych w całkowitym eksporcie przez Morze Czarne

Źródło: „Vessel Movements”.

Jak wynika z powyższego wykresu, różnorodność transportowanych produktów, a także konieczność ich dostaw w odniesieniu do żywienia ludzi na całym świecie, jest bezsprzeczna. Liczba ton ładunków, których transport został umożliwiony dzięki uruchomieniu czarnomorskiej inicjatywy zbożowej, jest bezpośrednim odzwierciedleniem ogromu sukcesu dyplomatycznego w kontekście zachowania stabilności rynku żywnościowego w odniesieniu do agresji Federacji Rosyjskiej na Ukrainę.

Wykres 3. Miejsca docelowe ładunków transportowanych dzięki czarnomorskiej inicjatywie zbożowej z uwzględnieniem wielkości ładunków w tonach

Źródło: „Vessel Movements”.

Liczba beneficjentów sukcesu dyplomatycznego czarnomorskiej inicjatywy zbożowej jest kolejnym czynnikiem decydującym o powodze przedstawionego porozumienia. Wśród krajów, które skorzystały z niniejszego rozwiązania, znajdują się zarówno państwa rozwijające się, jak i rozwinięte. Przy czym procentowy udział otrzymywania przez nie towarów przedstawia się następująco: 55% towarów otrzymują kraje rozwijające się oraz 45% kraje rozwinięte („Eksport ukraińskiego zboża”).

Następnym wartym podkreślenia sukcesem dyplomatycznym w kontekście agresji rosyjskiej na Ukrainę jest ogólne zjednoczenie działań państw europejskich oraz Stanów Zjednoczonych. W tym przypadku dyplomacja okazała się skuteczna, ponieważ wychodząc od silnej solidarności politycznej z Ukrainą, umożliwiła szybkie, wielokierunkowe i skuteczne działanie zbiorowe (Feroci 2023). Nie doszło jednak do zaangażowania Chin oraz Indii, co w odniesieniu do poziomu zaangażowania oraz jednostronności poglądów Zachodu doprowadziło do zmaksymalizowania podziału pomiędzy światem zachodnim, wspierającym działania Ukrainy, a Globalnym Południem.

Ukraińska dyplomacja i jej kreatywność z pewnością będą potrzebne, ale tylko wtedy, gdy Rosja w końcu zda sobie sprawę, że polityczne i gospodarcze koszty wojny stają się nie do utrzymania: że integralność terytorialna Ukrainy nie podlega negocjacom oraz że kompromis będzie musiał opierać się na sprawie uznania granic, które istniały przed 24 lutego 2022 roku (Feroci 2023). W następstwie przyjęcia tych

faktów przez Federację Rosyjską możliwe byłoby ustalenie działań, których celem stałaby się ochrona mniejszości rosyjskojęzycznych oraz gwarancje bezpieczeństwa. Wtedy dyplomacja będzie mogła wrócić do swojej roli w pełnej mierze.

Rola dyplomacji kulturalnej jako instrumentu ukraińskiej polityki zagranicznej

Dyplomacja kulturalna od dłuższego czasu praktycznie nie występuje w polityce zagranicznej Ukrainy. Warto wspomnieć o tworzeniu w ramach zagranicznych misji dyplomatycznych Ukrainy ośrodków kulturalno-informacyjnych, które niestety stanowiły tylko próbę wprowadzenia wymiaru kulturowego do ogółu praktyki dyplomatycznej. Funkcjonowanie tych ośrodków okazało się – m.in. ze względu na braki kadrowe – nieadekwatne oraz nie przyczyniło się do sformułowania prawdziwej wizji roli kultury ukraińskiej w jej polityce zagranicznej (Tereshchuk 2019). Jednym z podstawowych problemów Ukrainy, którego przejawy są widoczne także w kontekście agresji rosyjskiej, jest konieczność kulturowego oddzielenia się od Rosji z uwagi na częstość utożsamiania Ukrainy z byłym ZSRR. Niemal na całym świecie panuje, chociażby, skojarzenie prowadzące do powiązania tych państw, co jest efektem porozumienia jałtańskiego i dołączenia Kresów Wschodnich, w tym Ukrainy, pod rządy ZSRR. Konieczne są działania dyplomatyczne prowadzące do zmiany opinii publicznej globalnie, co implikowałoby przewagę ramienia kulturalnego nad тезami głoszonymi przez władze Federacji Rosyjskiej, jakoby Ukraina stanowiła ich własność, a nie była demokratycznym, samodzielnym państwem. Realizacja strategii dyplomacji kulturalnej w powiązaniu z innymi instrumentami komunikacyjnymi (dyplomacja medialna, reklama własnego narodu itp.) mogłaby przyczynić się do generowania poparcia dla działań ukraińskiej polityki zagranicznej wśród zagranicznych odbiorców, co jest szczególnie istotne w obecnym kontekście agresji militarnej ze strony Rosji (Tereshchuk 2019).

Aktualnie poparcie Zachodu dla odrębności Ukrainy od Rosji jest ogromne, a świadomość stale rośnie, jednak wciąż konieczne są działania dyplomatyczne prowadzące do maksymalizacji takiej świadomości, ponieważ każdy przejaw braku wiedzy w tej kwestii jest argumentem przemawiającym za тезami stawianymi przez władze Federacji Rosyjskiej. Jeszcze przed zwiększeniem udziału działań agresywnych w kierunku Ukrainy widoczne były spostrzeżenia, stanowiące o powadze zagrożeń wynikających z ignorowania dyplomacji kulturalnej jako narzędzia oraz luki we wspieraniu inicjatyw z nią związanych. Widząc brak informacji o Ukrainie w innych państwach i biorąc pod uwagę agresję zbrojną, ukraińskie misje dyplomatyczne i instytucje kultury powinny stworzyć mechanizmy nie tylko promocji narodowego produktu kultury, ale także rzetelnego informowania o łańcuchu wydarzeń na terytorium Ukrainy. Nie chodzi tu tylko o kreowanie pozytywnego wizerunku na arenie międzynarodowej, ale raczej o bezpieczeństwo wewnętrzne (Tereshchuk 2019). W Brukseli 7 grudnia 2022 roku miało miejsce Międzynarodowe Forum Dyplomacji Kulturalnej organizowane przez Instytut Ukraiński, gdzie przez delegatów zostały wypowiedziane słowa,

że „dialog i partnerstwo, które czerpie z ukraińskiej siły kulturowej, będzie kluczowe dla zbliżenia Ukrainy i krajów europejskich” (Rihter 2022). Powyższe wskazuje, jak ważne jest pogłębianie stosunków dyplomatycznych ze szczególnym uwzględnieniem dyplomacji kulturalnej w kontekście współpracy międzynarodowej stawiającej sobie za cel doprowadzenie do pozostania przez Ukrainę państwem demokratycznym, wolnym oraz niezależnym od Federacji Rosyjskiej. Dyplomacja kulturalna jest czynnikiem kluczowym w celu prewencji dezintegracji kultury ukraińskiej w kontekście agresji rosyjskiej.

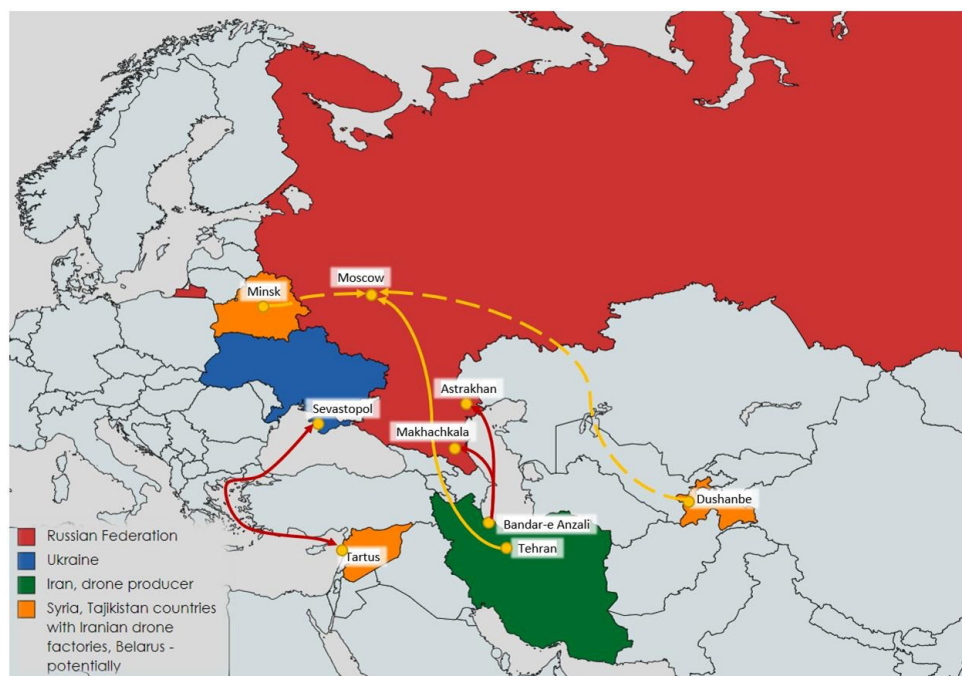
Ukraińska dyplomacja w Zatoce Perskiej

6 listopada 2022 roku prezydent Ukrainy stanowczo potępił Iran za dostarczanie Rosji bezzałogowych statków powietrznych Unmanned aerial vehicle (UAV), wypowiadając słowa: „Gdyby nie irańskie dostawy broni agresorowi, byłibyśmy teraz bliżej pokoju” (Ramani). Słowa te stanowiły podkreślenie roli dostarczanej broni przez Iran w intensyfikacji skali ataków Rosji na Ukrainę. Strategia dyplomatyczna stosowana na tym polu przez Ukrainę stawia sobie za cel (wobec regionu Zatoki Perskiej) przeciwdziałanie zwiększeniu wpływów Rosji w Gulf Cooperation Council (GCC). Ukraina chciałaby doprowadzić do otrzymania pomocy humanitarnej, inwestycji w odbudowę infrastruktury transportowej, komunalnej, społecznej i gospodarczej, optymalizacji cen energii oraz otrzymania pomocy w mediacjach ze strony bogatych państw należących do GCC. Dodatkowo ukraińska dyplomacja sprzeciwia się irańskiemu wsparciu Rosji w kontekście dostaw broni i ogólnego wsparcia militarnego; ma nadzieję wzmocnić również partnerstwo w zakresie bezpieczeństwa z Izraelem. W swoim przemówieniu do Ligi Arabskiej 12 sierpnia 2022 roku specjalny przedstawiciel Ukrainy na Bliski Wschód i Afrykę Maksym Sukh podkreślił, że rosyjska blokada ukraińskich portów utrudniła eksport 20 milionów ton zboża, które w przeciwnym razie byłyby eksportowane głównie do państw arabskich i afrykańskich. Jest to argument przedstawiający brak słuszności działań Federacji Rosyjskiej, mający na celu przekonanie państw regionu Zatoki Perskiej do zaprzestania wspierania działań rosyjskich pomimo ich korzyści w zakresie zysków gospodarczych płynących z dostaw broni. W powyższej strategii dyplomatycznej zostało podkreślone, że chęć zysków gospodarczych z wpływów z eksportu militariów przekłada się jednocześnie na wzrost cen żywności oraz spadek jej ilości w obiegu światowym, co jest działaniem sprzecznym w kontekście chęci rozwoju gospodarczego. Ukraińskie działania dyplomatyczne przyniosły w tym zakresie wiele korzyści. Zjednoczone Emiraty Arabskie regularnie dostarczały Ukrainie pomoc humanitarną, która obejmowała wsparcie dla ukraińskich uchodźców (Ramani).

Arabia Saudyjska wyraziła zgodę na wysłanie Ukrainie 400 milionów dolarów pomocy humanitarnej. Katar wykorzystał swoją pozycję jako główny sojusznik Stanów Zjednoczonych spoza NATO, aby zaangażować się w sojusz w celu rozwiązania kryzysu humanitarnego. Na Forum Ad-Dauhańskim (26 marca 2022 roku) prezydent Ukrainy wezwał kraje bogate w paliwa kopalne do zwiększenia eksportu w celu

obniżenia dochodów Rosji z gazu. Decyzja OPEC+ (Organization of the Petroleum Exporting Countries) o ograniczeniu wydobycia ropy o 2 mln baryłek w październiku 2022 r. przekreśliła ukraińskie nadzieje. Zgodnie z przyjętą przez Ukrainę strategią dyplomatyczną, decyzja ta mimo jej niezgodności z prośbami oraz jej negatywnymi implikacjami w aspekcie działań ukraińskich, nie została skomentowana przez ukraiński rząd, co jest działaniem strategicznie poprawnym, ponieważ powstrzymanie się od negocjowania decyzji, która została już podjęta, przyniesie więcej korzyści w przyszłości niż publiczne potępienie. Po rozmowie z Hosejnem Amirem Abdollahianem, ministrem spraw zagranicznych Iranu, w dniu 14 marca 2022 roku, Dmytro Kuleba, minister spraw zagranicznych Ukrainy, oświadczył: „Iran jest przeciwny wojnie na Ukrainie i popiera pokojowe rozwiązanie”. Ukraina z zadowoleniem przyjęła również sprzeciw Abdollahijana wobec rosyjskiego ataku na Ukrainę podczas rozmowy Abdollahijana z Kulebą w dniu 15 lipca 2022 roku (Ramani).

Wydarzeniem, które spowodowało załamanie stosunków Iran-Ukraina było użycie przez Rosję irańskich dronów Shahed-136 i Mohajer-6 przeciwko cywilnej infrastrukturze Ukrainy. Chwilowe wahania na linii stosunków dyplomatycznych zostały wykorzystane do polepszenia stosunków z Izraelem. Prezydent Ukrainy pochwalił ekspansję wymiany informacji wywiadowczych między Izraelem a Ukrainą pod koniec października 2022 roku (Ramani).

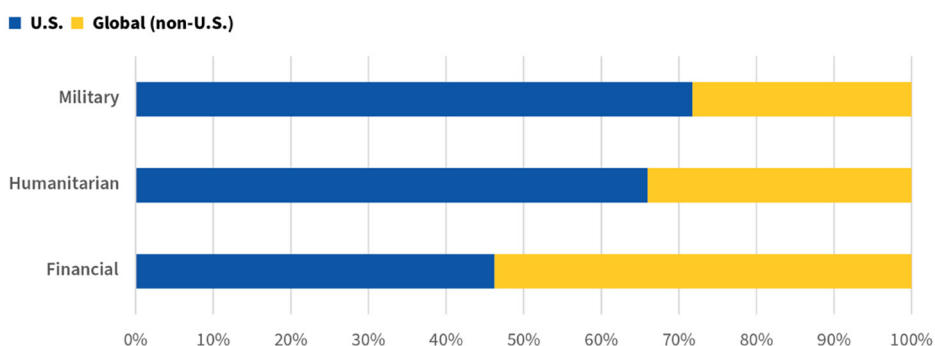

Mapa 1. Miejsca produkcji oraz trasy dostaw broni z uwzględnieniem eksportu irańskiego

Źródło: *How does Iran transport weapons to the Russian Federation* <https://sprotiv.mod.gov.ua/en/2022/11/03/how-does-iran-transport-weapons-to-the-russian-federation/> [data dostępu: 27.03.2023].

Stosunki dyplomatyczne na linii Ukraina-USA

Po aneksji Krymu przez Federację Rosyjską w 2014 roku Stany Zjednoczone zaczęły dostarczać Ukrainie pomoc wojskową (DeYoung 2022) i stały się jednym z największych partnerów obronnych kraju. Ogłosiły pakiet pomocy o wartości 3,8 miliarda dolarów na wysłanie broni do Ukrainy, padły zapewnienia długoterminowego wsparcia finansowego i uzupełnienia zapasów innych europejskich sojuszników (Macias 2023). W 2022 r. Stany Zjednoczone znacznie zwiększyły pomoc i pozostały jednym z najważniejszych wojskowych „sponsorów” Ukrainy (Macias 2023), a prezydent Joe Biden ostro potępił inwazję i obiecał wsparcie Ukrainie („Statement by President...” 2022). W grudniu 2022 r. podczas wizyty w Waszyngtonie prezydent Zełenski wygłosił przemówienie na wspólnej sesji Kongresu, gdzie podziękował Kongresowi i narodowi amerykańskiemu za pomoc i wyraził wolę zwycięstwa w wojnie, co jest zgodne z założeniami dyplomatycznymi przyjętymi przez Ukrainę prowadzącymi do zacieśnienia relacji z państwami zachodnimi.

Wykres 4. Proporcje środków wysyłanych na Ukrainę przez USA a inne państwa

Źródło: *Pomoc dla Ukrainy. Ile przekazała Europa, a ile USA*, <https://konkret24.tvn24.pl/swiat/pomoc-dla-ukrainy-ile-przekazala-europa-a-ile-usa-st8320365> [dostęp: 27.03.2023].

Działanie międzynarodowe ukraińskiej dyplomacji w kontekście sankcji wobec Federacji Rosyjskiej

Pierwszą z międzynarodowych wizyt, która miała miejsce po rozpoczęciu rosyjskiej inwazji na Ukrainie, była wspomniana już wcześniej wizyta Zełenskiego w Waszyngtonie 21 grudnia 2022 roku. Prezydent Ukrainy spotkał się z Joe Bidenem, doszło do organizacji konferencji prasowej oraz wspomnianego już przemówienia na wspólnej sesji Kongresu Stanów Zjednoczonych (Seung 2022). Sekretarz stanu Stanów Zjednoczonych Antony Blinken ogłosił pakiet pomocy wojskowej dla Ukrainy o wartości 1,85 miliarda dolarów przed wizytą prezydenta Ukrainy („Volodymyr Zelenskyy meets...” 2022). Dzień później Zełenski spotkał się z prezydentem RP Andrzejem Dudą w Rzeszowie (Chatterjee 2022). 8 lutego 2023 roku odbył podróż do Londynu, następnie do Paryża, a już dzień później do

Brukseli i ponownie do Rzeszowa. Wizyta w Londynie zaowocowała spotkaniem z brytyjskim premierem Rishim Sunakiem oraz udziałem w konferencji prasowej wraz z premierem, dodatkowo prezydent Ukrainy zwrócił się do brytyjskiego parlamentu oraz miał audiencję u króla Karola III. Był także świadkiem szkolenia wojsk ukraińskich podczas odwiedzin bazy armii brytyjskiej Lulworth Camp (Brown 2023). W Paryżu doszło do spotkania z prezydentem Francji Emmanuelem Macronem i kanclerzem Niemiec Olafem Scholzem. Podczas wizyty w Belgii, przybywając na lotnisko w Brukseli, wygłosił przemówienie do Parlamentu Europejskiego, w którym wzywał przywódców Unii Europejskiej do przyspieszenia obiecanych dostaw broni dalekiego zasięgu („Hailed as hero...” 2023). Uczestniczył także w szczycie Rady Europejskiej z 27 przywódcami krajów UE. Doszło do wymiany poglądów na temat agresji rosyjskiej na Ukrainę. Przewodniczący Rady Europejskiej Charles Michel powiedział: „Droga do pokoju, odbudowy i członkostwa będzie długą, trudną drogą. Będziemy tam dla ciebie na każdym kroku”. UE przyjęła bezprecedensowy zestaw środków ograniczających wobec Rosji, mających widoczny wpływ na jej reżim i gospodarkę („Special European Council...” 2023).

Wszystkie wizyty dyplomatyczne doprowadziły nie tylko do nałożenia sankcji wobec Rosji przez państwa Unii, ale także przyczyniły się do deklaracji ich utrzymania tak długo, jak to tylko możliwe. W celu dalszego zwiększania presji na Rosję, implikującej zmuszenie jej do zakończenia wojny oraz wycofania wojsk z terenów należących do Ukrainy, UE przyjęła limit cen produktów naftowych w dniu 4 lutego 2023 roku. Doszło też do podjęcia decyzji o wzmocnieniu środków zapobiegających obchodzeniu sankcji przez Rosję. Podczas zebrania Rady Europejskiej 9 lutego 2023 roku doszło do wygłoszenia następującej konkluzji: „Rosja musi natychmiast powstrzymać tę okropną wojnę. Unia Europejska będzie stać po stronie Ukrainy z jej niezłomnym wsparciem tak długo, ile to zajmie” („Special European Council...” 2023).

Podsumowanie

Agresja Federacji Rosyjskiej na Ukrainę stanowi wyzwanie dla ukraińskiej dyplomacji. Rząd ukraiński musiał prowadzić dotychczasową dyplomację w sposób rozważny, ale jednocześnie odważny. Ukraińska strategia dyplomatyczna zakłada stosowanie działań prowadzących do zacieśniania relacji z państwami zachodnimi, ze szczególnym uwzględnieniem Unii Europejskiej oraz Stanów Zjednoczonych. Prezydent Zełenski podkreśla w swoich przemówieniach powagę sytuacji oraz fakt, że Ukraina nie broni tylko swojego terytorium, ale także inne państwa zachodnie, stanowiąc swoimi działaniami zabezpieczenie funkcjonowania dzisiejszego ładu na świecie *sensu largo*. Działania ukraińskie w zakresie dyplomacji stanowią także zabezpieczenie gospodarcze, zwłaszcza w kontekście cen żywności na świecie, które stale rosną ze względu na kryzys gospodarczy oraz napiętą sytuację geopolityczną. Działania dyplomatyczne podejmowane przez Ukrainę, jak i państwa będące jej sprzymierzeńcami często kończyły się sukcesami, prowadzącymi do dobra ogółu społeczeństwa światowego. Jednak warto podkreślić swego rodzaju ułomność działań dyplomatycznych w kontekście postępowania Federacji Rosyjskiej, która stawia swoje postulaty jako fakty oraz jest nieskłonna do kompromisów.

Działania dyplomatyczne mają także na celu przeciwdziałanie wzrostowi cen surowców energetycznych, które i tak miały tendencję wzrostową jeszcze przed rozpoczęciem inwazji, a działania militarne napędziły ich wzrost. Dyplomacja kulturalna Ukrainy jest aspektem, który nie powinien być pomijany, ponieważ stanowi ona prewencję przed wytworzeniem argumentów rosyjskich, których podstawą byłyby zawiłości historyczne. Niezmiernie ważnym czynnikiem strategii dyplomatycznej Ukrainy są i będą kontakty międzynarodowe prezydenta Zełenskiego, które umożliwiają podtrzymanie chęci państw wspierających Ukrainę do: stałego utrzymywania i zwiększania sankcji nałożonych na Federację Rosyjską, zmuszenia władz rosyjskich do zaprzestania działań militarnych na Ukrainie i do zakończenia wojny.

Bibliografia

- „Commodity Markets”. Dane dotyczące cen pszenicy i kukurydzy. World Bank Group. Bank Światowy. Dostęp 27 marca 2023. <https://www.worldbank.org/en/research/commodity-markets>.
- „Dyplomacja”. 2023. SJP. Dostęp 27 marca 2023. <https://sjp.pl/dyplomacja>.
- „Eksport ukraińskiego zboża”. Rada Europejska, Rada Unii Europejskiej. Dostęp 27 marca 2023. <https://www.consilium.europa.eu/pl/infographics/ukrainian-grain-exports-explained/>.
- „Fait accompli”. 2023. Cambridge Dictionary. Data 27 marca 2023. <https://dictionary.cambridge.org/pl/dictionary/english/fait-accomplis>.
- „Hailed as hero at EU summit, Zelensky urges faster arms supplies”. France24, 10 lutego 2023. Dostęp 27 marca 2023. <https://www.france24.com/en/live-news/20230208-zelensky-asks-allies-for-fighter-jets-on-uk-visit>.
- „Special European Council, 9 February 2023”. European Council. Council of the European Union. Dostęp 27 marca 2023. <https://www.consilium.europa.eu/en/meetings/european-council/2023/02/09/>.
- „Statement by President Biden on Russia’s Unprovoked and Unjustified Attack on Ukraine”. 2022. The White House. Dostęp 27 marca 2023. <https://www.whitehouse.gov/briefing-room/statements-releases/2022/02/23/statement-by-president-biden-on-russias-unprovoked-and-unjustified-attack-on-ukraine/>.
- „Vessel Movements” (b.d.). United Nations. Black Sea Grain Initiative Joint Coordination Centre. Dostęp 27 marca 2023. <https://www.un.org/en/black-sea-grain-initiative/vessel-movements>.
- „Volodymyr Zelenskyy meets Joe Biden as the US pledges billions more for Ukraine defence”. News, 21 grudnia 2022 roku. Dostęp 27 marca 2023. <https://www.abc.net.au/news/2022-12-22/zelenskyy-visits-washington-for-talk-with-joe-biden/101799830>.
- Brown Shannon. 2023. „President Zelensky hugs Ukrainian journalist at Lulworth press conference”. DorsetLive, 9 lutego 2023 roku. Dostęp 27 marca 2023. <https://www.dorset.live/news/dorset-news/president-zelensky-hugs-ukrainian-journalist-8127517>.
- Chatterjee Phelan. 2022. „Ukraine war: Zelensky’s visit shows neither Ukraine nor US want peace, Russia says”. BBC, 22 grudnia 2022 roku. Dostęp 27 marca 2023. <https://www.bbc.com/news/world-us-canada-64066584>.
- DeYoung Karen. 2022. „The U.S. has been rushing to arm Ukraine, but for years it stalled on providing weapons”. Washington Post, 27 lutego 2022 roku. Dostęp 27 marca

2023. <https://www.washingtonpost.com/national-security/2022/02/27/ukraine-us-arms-supply/>.
- Feroci Ferdinando. 2023. „Diplomacy and the War against Ukraine”. *IAI Commentaries* 3 lutego 2023. Dostęp 27 marca 2023. <https://www.iai.it/sites/default/files/iaicom2303.pdf>.
- Kumaniecki Kazimierz. 1989. *Cyceron i jego współcześni*. Warszawa: Czytelnik.
- Macias Amanda. 2023. „U.S. announces \$3.8 billion security assistance package for Ukraine, European allies”. CNBC, 6 stycznia 2023 roku. Dostęp 27 marca 2023. <https://www.cnn.com/2023/01/06/russia-ukraine-war-us-announces-aid-to-ukraine-european-allies.html>.
- Przyboś Adam, Roman Żelewski. 1959. *Dyplomaci w dawnych czasach: relacje staropolskie z XVI–XVIII stulecia*. Kraków: Wydawnictwo Literackie.
- Ramani Samuel (b.d.). „The Enemy of My Enemy: Ukrainian Diplomacy in the Gulf”. Gulfif.org. Dostęp 27 marca 2023. <https://gulfif.org/the-enemy-of-my-enemy-ukrainian-diplomacy-in-the-gulf/>.
- Rihter A. 2022. „Cegła i zaprawa: Rozwój zrównoważonych stosunków kulturalnych UE–Ukraina”. Data dostępu 27 marca 2023. <https://ui.org.ua/en/sectors-en/international-cultural-diplomacy-forum-2022/>.
- Seung Min Kim. 2022. „Why Zelensky’s D.C. visit took months to coordinate”. PBS News, 22 grudnia 2022 roku. Dostęp 27 marca 2023. <https://www.pbs.org/newshour/politics/why-zelenskyys-d-c-visit-took-months-to-coordinate>.
- Sutor Julian. 2019. *Prawo dyplomatyczne i konsularne*, wydanie 13. Warszawa: Wolters Kluwer.
- Tereshchuk Vitaliy. 2019. „Cultural Diplomacy as a Tool of Ukraine’s Foreign Policy: Institutional Dimension”. *Historia i Polityka* 28, 35 (2019): 59–70.
- Wąsowski Artur. 2009. *Teheran – Jałta: Nowy porządek świata. T. 1: 1944–1945*. Warszawa: New Media Concept sp. z o.o.
- Yankiv Myron, Kostyantyn Flissak, Artur Roland Kozłowski. 2020. *Dyplomacja w zagranicznej współpracy gospodarczej. Teoria oraz praktyka polskiej i ukraińskiej aktywności międzynarodowej lat 1989–2020*. Warszawa: CeDeWu.

Ukrainian Diplomacy in the Face of Challenges Arising from Russian Aggression in Ukraine

Abstract

The article analyzes Ukraine’s diplomatic strategy in response to the challenges posed by Russian aggression. It discusses key diplomatic achievements, such as efforts to prevent global increases in food and energy prices, as well as successful negotiations leading to the exchange of prisoners of war. The article also examines Ukraine’s diplomatic relations with the United States, the European Union, and the Gulf States, and considers the broader implications of these relationships for both Ukraine and the international community. The importance of cultural diplomacy is highlighted as a means of preserving Ukrainian cultural independence and countering Russia’s historically rooted disinformation campaigns. The article also reflects on President Zelensky’s international visits, which have contributed to the imposition of sanctions on Russia and the continuous push for their escalation.

Keywords: Ukrainian diplomacy, foreign policy, sanctions, Russian aggression